

CHUYỆN CỦA THIỀN

Minh Đức - Triều Tâm Ảnh

[03]

Ga Xe Lửa Và Những Chuyến Tàu

Hôm kia, có một vài nơi mời đi giảng pháp, Nhà Sư ôm bát cùng với Liễu Minh lên đường. Trời nắng như đổ lửa, sân ga đầy người. Nhìn cảnh chen chúc hỗn loạn, Liễu Minh buột miệng than:

- Ôi! Thiệt là cái địa ngục trần gian!

Nhà Sư và Liễu Minh đứng tần ngần trước một đám đông đang cãi vã, chửi mắng, xô đẩy nhau, chưa biết phải bước đi lối nào; thì từ phía sau lưng, một biển người ập đến. Tiếng khóc, tiếng la vang lên. Cái tay, cái chân, thúng mùng, bao bì, tóc tai, nón xách, guốc dép, nôi niêu, soong chảo, quang gánh... cùng với bao nhiêu thứ khác bị lừa đi, bị đẩy đi, chất chồng, hỗn loạn. Biển âm thanh tạp náo. Rừng ảnh tượng quay cuồng. Từng con người gầy khô, xanh xao, hốt hải. Từng gương mặt lo âu, mắt sắc, nhề nhại mờ mờ...

Khi thoát ra khỏi đám đông, Nhà Sư mới biết rằng mình đã vào được sân ga. Liễu Minh từ đằng xa chạy tới:

- Con thấy Thầy bị người ta đẩy xô, nghiêng bên này, ngã bên kia... mà con không thể giúp Thầy được.

Nhà Sư trở lại ngay với "*Pháp ngữ*" để giáo huấn đồ đệ:

- Trong cuộc sinh tử lênh đênh vô định, trong dòng trôi lăn của nghiệp báo, con ạ, không ai có thể giúp ai! Mỗi người hãy tự cứu mình.

Lặng lặng nhìn Nhà Sư, giọng Liễu Minh đầy xúc động:

- Trán Thầy rướm máu, y Thầy cũng rách nữa!

- Phải, chúng sanh ai rồi cũng phải bị rách da, rướm máu, bị chặt đầu, bị treo cổ, bị móc ruột, bị phanh thây, xác trôi trên dòng, xương phơi giữa nghĩa địa, giữa sa trường... Trong cõi tử biệt, sinh ly, chiến tranh, máu lửa, nước mắt, thống khổ, hoạn nạn... là nơi chốn mà chúng sanh chen chúc, xô đẩy nhau để đi vào. Con ạ, "tam giới bất an do như hỏa trạch" [Ba cõi không an, như ở trong nhà lửa.]. Do vậy, nơi ba cõi sáu đường, vào ra lên xuống đó, ai là người thật sự có được sự an bình? Ai là người chẳng đổ mồ hôi khi nghiệp lực lôi đi không cưỡng được? Chúng sanh vẫn bị cuốn trôi, bị hút đi hoải hoải, triển miên như vậy đó con à!

Đợi cho mọi người lên hết, Nhà Sư với Liễu Minh mới kiếm được một chỗ đứng gần cửa lớn - trong lúc sóng người và hàng hóa vẫn còn đang di chuyển, tấp nập, đẩy lên. Người ta chất lên vai, quăng lên lưng, thảy lên đầu... Liễu Minh hét lên:

- Mấy người chi lạ rứa? Phải để cho Thầy tôi thờ với chứ!

Nhà Sư nghiêng người ra khỏi kiệu hàng to tướng, khẽ mỉm cười cho Liễu Minh an tâm:

- Thầy còn có chỗ thờ, không sao đâu, con hãy bình tĩnh lại! Con ạ, dù bất cứ hoàn cảnh nào, chúng ta cũng phải giữ trầm tĩnh, biết nhẫn nại và biết cảm thông.

Vẫn muốn cho Nhà Sư có một chỗ đứng thẳng lưng, Liễu Minh phải giằng co, lời kéo với mấy người chờ hàng. Nhà Sư nép mình vào một góc, nắm tay Liễu Minh và nói rằng:

- Con đừng tạo thêm cảnh hỗn loạn nữa, phải giữ tâm bình lặng và bắt tranh với cuộc đời! Con hãy suy nghĩ sâu xa từ bài học này là: nếu trên thế gian, ai cũng đòi một chỗ đứng tiện nghi, an toàn, bảo đảm... thì biết bao nhiêu thảm cảnh sẽ xảy ra, con có thể tưởng tượng được rồi chứ?

Liễu Minh lặng người đi:

- Dạ, là sẽ sinh ra cảnh chém giết, giật giành, hận thù, mưu sâu, kế hiểm... Bạch Thầy con đã hiểu vậy, nhưng sao tâm con vẫn bất an? Con thương Thầy, mà cũng yêu thương mọi người! Ôi, ai gây ra chi cảnh!?

- Đừng yếu đuối, đừng nản lòng, hỡi con! Người tu sĩ lập hạnh thì ma chướng chùng nào, chỉ nguyện của ta càng bất khuất, kiên cường chùng đó. Con hãy tâm niệm như vậy.

- Con hiểu. Nhưng những thực trạng này, những đói rét, thống khổ, ở đợ, ăn xin, tật nguyên, trộm cắp, chửi rủa bát nháo như thế này, ai là người chịu trách nhiệm?

- Là trách nhiệm của Thầy và con đây!

- Chúng ta? Sao lại?!

- Phải! Một tiếng cá quẫy đuôi ngoài Đông Hải ảnh hưởng đến con gió băng qua lục địa! Một nạn lụt cuốn trôi mùa màng bên Ấn Độ, có thể cũng do từ một đám người đốt rẫy trên núi kia! Ảnh hưởng tinh thần mà vật chất không tìm ra kẻ hở. Vạn vật vốn nương nhau mà tồn tại, nương nhau mà hủy diệt. Cái này sinh thì cái kia sinh trong một mắc xích liên đới trùng trùng. Do vậy, cái ăn, cái mặc, củ khoai, củ sắn, đôi dép, sợi chỉ, cây kim... vốn được làm từ đám chúng sanh hỗn loạn kia, chúng ta sử dụng những thứ ấy, thì chắc chắn chúng ta phải có dự phần trong trách nhiệm liên đới chung. Sống trên cõi đời này là chúng ta đã mắc nợ ân chúng sanh, ân xã hội.

Liễu Minh thờ ra:

- Con hiểu. Nhưng ý con muốn hỏi: những cảnh hỗn loạn này, nguyên nhân chính do đâu mà có?

Nhà Sư ôn tồn giải thích:

- Không phải do hoàn cảnh chiến tranh và xã hội, không phải do ngẫu nhiên, do tất định, do bất định, do tự nhiên, do thiên nhiên, do các năng lực siêu nhiên mù quáng, do Thượng Đế, do kinh tế hoặc một vài nguyên nhân khách quan ở bên ngoài. Cái hỗn loạn giật giành, trộm cắp, chửi rủa, chen lấn, xô đẩy... vốn có sẵn bên trong tâm địa của con người; gặp duyên thuận lợi nó sẽ hiện hành, hiển lộ ra bên ngoài. Do vậy, dứt cái bên trong, đừng để cho tham, sân ở bên trong chi phối, thì cái cảnh hỗn loạn kia sẽ chấm dứt; tự nó sẽ chấm dứt mà không cần bất cứ một biện pháp kỷ luật, giáo dục, kinh tế hay một biện pháp xã hội, chính trị nào!

- Con đã hiểu!

Đến ga, một số hành khách xuống, một số khách lên, hàng hóa xuống, hàng hóa lên. Nhà Sư và Liễu Minh đã có được một khoảng khí trời để thở. Gạo, bắp, sắn, khoai, rau, gồng, gánh... bây giờ đã ở yên vị trí của nó. Liễu Minh nói:

- Ôi! *Sân ga và chuyến tàu! Cuộc đời và con người!* Bạch Thầy, con nghe như có một cái gì liên hệ thật khăng khít!

- Phải! Cuộc đời muốn hết tao loạn, lầm than, yếu tố cần và đủ là con người phải biết thiết lập một nền văn hóa nội tâm, một nền hòa bình nội tâm. Các chuyến tàu muốn có trật tự thì sân ga phải biết thu xếp cho ổn định. Nếu con muốn có được những chuyến tàu ra đi đầy an vui, thoải mái, con phải biết lấy *GIỚI* để ổn định cái *SÂN GA* của con - cái sân ga đầy tội phạm, tà vạy, bất chánh, dối trá, tật nguyên, xấu xa, ích kỷ, kiêu căng và bản năng... của mình! Con phải quét sạch cái *SÂN GA* của con bằng chổi *Tuệ Minh Sát*. Con phải rưới nước *từ bi* mát dịu lên những tâm niệm nóng nảy, bất bình. Con phải nhẫn nại, chăm chuyện, tinh tấn từng ngày, từng giờ, từng giây, từng khắc để làm vắng lặng cái *SÂN GA* của con bằng giáo pháp tối thượng, thì chắc chắn những chuyến tàu ra đi sẽ từ an lạc mà đến nơi an lạc. Nền tảng của Ngũ Giới là điều kiện cần và đủ cho an lạc nhân sinh, ấm no và hạnh phúc của con người.

Liễu Minh như uống cạn những lời giáo giới của Nhà Sư. Chú nói:

- Vì thiếu giới nên những chuyến tàu mang sự hỗn loạn ra đi. Phương trời nào sẽ đón đợi những chuyến tàu tốc hành thiên lý ấy? Con đã biết. Con đã thấy. Những khổ cảnh địa ngục, nga quỷ, súc sanh, atula... sẽ chờ đón chúng mà thôi!

Nhìn đệ tử bằng tất cả sự quan tâm, Nhà Sư nói:

- Con ạ! "*Nhân thân nan đắc, Phật pháp nan văn*" [*Thân người khó được, Phật pháp khó nghe -- khó vì đi ngược dòng đời*]. Chúng ta duyên may có được thân người, trọn vẹn thân thể, tứ chi, trí óc, tâm hồn và ngũ quan, lại nghe được pháp Phật, thì chúng ta hãy cố gắng tu trì. Một bước lầm lạc sa chân thì muôn đời rơi vào vực thẳm, chìm vào bóng tối khổ đau khó có cơ hội để thoát ra. Vậy con hãy khắc ghi trong tâm khảm những điều Thầy đã giáo giới!

- Dạ, bạch Thầy! Như là lời thề chém đá, con đã cương quyết ra đi, ít nhất là không bao giờ còn rơi vào bốn ác đạo.

- Lành thay! Thầy tin tưởng con sẽ làm được điều đó!

*

Sau những thời thuyết pháp đó đây, Nhà Sư nói với Liễu Minh, đại ý rằng, thế gian có tai mà khó có người nghe; thế gian có trí nhưng trí ấy kiêu căng, đặc đầy chữ nghĩa, sở tri, một chiều, chỉ mong nhồi nhét cho đầy dục vọng kiến thức; còn trí để thấy được giáo pháp như thực, cụ thể, thiết thực hiện tại, vượt thời gian... thì như bãi cát tìm kim, mò châu đáy biển! Thăng hoặc, không thể, thì họ cầu lộc, cầu tài, cầu phước, cầu vinh thân phi gia, cầu triệu phú, cầu hoàng đế...! Không như thế thì họ lại hẹn, lại chờ, mong một tương lai khác, một thế giới khác, một chỗ mà hạnh phúc hữu vi được khuếch đại đến tột cùng... Ôi! *Khó thay! Đạo ta không nói được nữa rồi!*

- Thôi, về con!

Thế là hai thầy trò lại lầm lũi cô đơn trên lối về. Đường xa vất vả, cảnh cũ lại tái diễn, nhưng trông Liễu Minh đã có vẻ chững chạc hơn, vắng lặng hơn, mát mẻ hơn. Nhà Sư mừng mà nói rằng:

- Con đã học được nhiều hơn là Thầy tưởng, thầy vui lòng lắm, con có biết không?

Liễu Minh cúi đầu nhũn nhận:

- Bạch Thầy, con vẫn chưa xứng đáng.

Bước vào cổng chùa, cây xanh mát mẻ, gió thổi rì rào, hoa nở đỏ đây, Liễu Minh rung rung nước mắt:

- Thật vắng lặng bình yên! Bạch Thầy, đây đúng là quê hương, chưa dám nói là cảnh Phật, nhưng đâu có khác nước Nhược, non Bồng? Khắp nơi trên trái đất này, có đâu một nơi chốn không hận thù, tranh chấp, không đố kỵ, ty hiềm, không giết giành, hỗn loạn, không dối trá, keo bẩn, không thù đoạn, lọc lừa? Phải chăng chỉ dưới bóng mát của Đức Phật trí tuệ và từ bi mới có được cảnh giới hòa bình chân thật và hạnh phúc chân thật như thế này?

Nghĩ ngợi một lúc, Liễu Minh tự kết luận:

- Bạch Thầy! Cho đến bây giờ, sau một chuyến đi, con mới hiểu thấm thía một đoạn Kinh mà Đức Đạo Sư đã thuyết: "Chúng sanh vì vô minh, vì ái dục, vì tà kiến nên rối loạn như mớ bòng bong, như ổ kén, như vùng cỏ gai, như đám cỏ lác,... chen lấn, xô đẩy nhau nhảy vào giữa dòng tử sinh triền miên thống khổ"...

Huyền Không
Hải Vân - Lăng Cô
1977

-ooOoo-

Đón Tết

Suốt mấy tháng bão bùng mưa gió, cả chùa gác tất cả công việc bên ngoài, thì giờ chỉ để dành cho các chú ôn tập kinh điển, giáo lý, học chữ Hán, Pàli, Anh văn, đọc sách truyện và hành thiền. Tiết tháng chạp trời đã tạnh ráo, các chú bắt đầu thêm phần cho bí, bầu, các loại su, bắp cải và rau xanh.v.v... Công việc thì bề bộn, nhưng không khí sống động, vui tươi. Các chú vừa cuốc đất, vừa trồng tía, vừa luận đạo, vừa làm thơ... mà quên hẳn năm mới kề bên lưng.

- Làm sao chuẩn bị ăn Tết chứ các con! Minh cũng ăn Tết cho vui chứ?

Nhà Sư chợt hỏi các chú trong giờ nghỉ ngơi. Các chú reo lên, hí hửng bàn bạc. Chỉ một thoáng là dường như các chú đã hội ý xong. Liễu Minh nói:

- Bánh tét, bánh chưng, xôi, chè, mứt, món... gì gì chúng con cũng làm được tất... chỉ xin Thầy tiên thôi!

Nhà Sư mỉm cười:

- Có tiền thì nói làm gì? Có tiền thì ai chuẩn bị Tết mà không được! Các con tự xoay xở một cái Tết cho Thầy xem khả năng và bản lĩnh của các con; nhưng có điều cấm, là không được về xin gia đình và không được gọi ý cho chư Phật Từ gần xa!

Thật là bài toán đố học hiểm! Phải từ hai bàn tay trắng mà làm ra! Nhà Sư lại nói:

- Chỉ còn nửa tháng thôi, Thầy cho phép các con nghỉ học và cố tìm cho ra lời giải.

Nhà Sư đi rồi, Bất Đạt nói với Liễu Minh:

- Tôi có hai phương án kiếm tiền. Thứ nhất, thuê một dò máy vào tận Hói Mít, Hói Dừa để lấy củi khô. Mùa hè vừa rồi trong đó có cháy mấy đám rừng. Chỉ cần đi ba ngày là anh em ta dư sức tổ chức cả hai cái Tết! Thứ hai, hồi đi lấy phong lan, chúng ta đã phát hiện ra cả một rừng "sâm nam", chú có nhớ không? Chúng ta cũng thuê dò máy đi hai ngày, chờ về, chế biến, sao vàng, khử thổ rồi cùng nhau mang đi Huế, Đà Nẵng bán. Số tiền kiếm được, có khả năng tổ chức ba cái Tết là khác!

Liễu Minh nói:

- Chú thế là giỏi! Còn tôi cũng có hai phương án. Hôm lên sơn động, tôi phát hiện ra cả một rừng măng giang, có điều tôi không rành măng giang mùa này có không? Nhưng mộc nhĩ (nấm meo) mùa này thì tha hồ, chỉ cần đi vài ngày là đáp ứng một cái Tết ra trò!

Bất Ác góp lời:

- Em cũng có hai phương án đem ra cùng góp bàn với các chú. Hôm ra *mỏm rùa* bên kia núi, có một dãy đá chạy dọc ven biển, em phát hiện vô số tảo biển bám đầy trên đá, phải cái là sợ lạnh thôi. Tảo biển thì người ta mua đắt như tôm tươi! Các chú còn nhớ em có mang về nấu một bữa tuyệt cú mèo không? Phương án thứ hai là đi đào củ mài. Em phát hiện trên núi cả một triển đồi củ mài. Củ mài đắt tiền, chỉ có cái là đào vất vả. Có lần suốt cả buổi em chỉ đào được mấy củ thôi, có củ sâu cả sáu bẩy tấc, có củ nằm lì lợm giữa kẹt đá!

Bất Đạt sau một hồi đắn đo, cân nhắc, nói:

- Năm mèo, tảo biển, măng giang chưa chắc có. Củ mài có tiền nhưng đào vất vả lắm, sâm nam thì chắc gì có thị trường tiêu thụ hết. Củi khô thì Tết nhứt ai cũng phải dùng. Củi gốc và củi lớn, ta bán cho các lò bánh; củi nhỏ ta bán cho các đại lý bên kia chợ.

Ý kiến Bất Đạt được các chú tán thành. Thế là ngày hôm sau, các chú chuẩn bị hành trang lên đường với đầy đủ dụng cụ, chăn màn, rửa cúp và đồ ăn uống...

*

Bốn ngày sau, các chú hốc hác, tiều tụy trở về, nhưng khuôn mặt thì rạng rỡ, vui tươi. Các chú còn mang về thêm ba giỏ lan Nghinh Xuân nở hoa lấm tẩm rất đẹp. Liễu Minh còn vác trên vai một gốc củi khô khá to, có nhiều hang lỗ như đục chạm trông chẳng khác gì một tác phẩm nghệ thuật...

Nhà Sư đón các chú, lấp lánh nụ cười:

- Thế là các con đã thành công rồi!

Bất Ác háp tấp nói:

- Bạch Thầy. Dạ... chưa...

Nhà Sư khoát tay:

- Thầy không cần biết là củi bán được hay chưa bán được, và tiền bán được có đủ sắm sửa một cái Tết hay không! Tiền bạc rất cần thiết, nhưng đối với chúng ta, nó không quan trọng bằng ý chí, nghị lực, chịu thương, chịu khó! Thầy mừng vì các con đã có được bản lãnh ấy!

*

Đêm ba mươi, Nhà Sư cho chạy máy nổ để thắp sáng điện đó đây, núi rừng quang rạng hẳn lên. Mọi người ai cũng bận rộn công việc để chuẩn bị đón giao thừa và đón năm mới.

Liễu Minh le te từ sau thất chạy ra:

- Bạch Thầy, con có một câu đối nhờ Thầy nhuận sắc!

Nhà Sư đang lụi cùi trên bàn viết, ngẩng đầu lên:

- Ủ! Đọc thử mọi người nghe coi!

- Dạ: "Đôi mờ hôi, lẩy nghị lực, thảng dài năm rộng, đường xa Cõi Pháp bước thong dong

Xua phiền não, rước bỏ đề, sớm hỷ chiều an, canh vắng Giác Thiền vui tự tại".

Bất Ác vỗ tay:

- Hay quá! Mỗi câu mười bảy chữ, đối chan chát. Em phục sát đất rồi đó!

Bất Đạt hững hờ nói:

- Chi là khá thôi! Mà đối chi mười bảy chữ thì lấy gì làm siêu?

- Rứa chú làm được không?

- Sao lại không được, mà ngon lành nữa là khác!

Nhà Sư mỉm cười:

- Vậy thì con đọc đi, để Thầy chấm cho!

Bất Đạt lôi trong túi ra một mảnh giấy, gạch xóa lung tung. Té ra chú ấy cũng đã chuẩn bị đầu đó rồi.

Bất Đạt nguyệt Bất Ác :

- Đúng ra, giao thừa mới tiết lộ bí mật, ai dè chú em nói khích làm tôi hồng mắt kế hoạch!

Bất Đạt phân trần với Liễu Minh:

- Tôi nói trạng rứa thôi, chứ cặp đối của chú đạo vị hơn. Tôi thì cốt ý vui xuân, thú thật là cái tâm của tôi không bằng chú vậy.

Rồi chú nói:

- Bạch Thầy, con đọc đây:

"Tết đến rồi ư? Cụ bị đầy vai, linh kinh rửa riu; vật thực, chăn màn, đốn củi, tìm lan, vui quá!

Xuân về đây nhi! Trờ xoay rôi óc, leng keng chữ nghĩa; giấy tờ, bút mực, làm thơ, tập đối, thích ghê!"

Bất Ác vỗ tay chan chát:

- Không ngờ chú đầy cả một bụng văn chương! Té ra ni lâu chú dẫu em! Đúng là người tám lạng, kẻ nửa cân! Cho đỡ Bàng Nhân, Thám Hoa hết!

Liễu Minh phát biểu thật lòng:

- Chú quả là đại tài! Chuyện thực, việc thực mà đem được hết vào trong đôi mới đáng phục chứ! Dễ chừng trên hai mươi chữ một câu!

Bất Đạt nói:

- Hai mươi hai chữ!

Nhà Sư cười :

- Bất Ác nhận xét đúng đấy. Liễu Minh đạo vị, Bất Đạt tài hoa! Đáng thưởng! Đáng thưởng!

Liễu Minh nói:

- Xin Thầy sửa hộ cho!

Nhà Sư nói:

- Không cần thiết! Trường hợp quá lung củng hoặc ý tứ không dính vào đâu, còn hai con làm thể là khá rồi.

Bất Đạt chợt nói:

- Còn Bất Ác đâu?

Bất Ác vò đầu:

- Em cũng có chứ!

Rồi chú tất cả chạy ra sau liêu, mang ra hai cuộn giấy đỏ, kẹp bốn thanh tre, đã viết đầu đó xong xuôi, móc lên cột tiền đường.

Mọi người reo lên:

- A! Chữ của Thầy! Đúng là rồng bay phượng múa, đẹp, thanh thoát và tự nhiên quá!

- Kiểu này chắc có Thầy "gà" cho rồi!

Nhà Sư tùm tùm cười, không nói gì.

Bất Ác tăng háng giọng, nói to:

- Nghe đây các chú, Tiễn năm Heo, đón năm Chuột, hôm kia Chư Thiên Hộ Pháp Tinh Quân đã "gà" cho em làm một cặp đôi vô tiền khoáng hậu như sau:

*"Làm thơ chẳng được, chữ nghĩa leo teo; đã mấy Tết Heo, mỗ óc nhét đầy hoa Trí Giác.
Học Đạo chưa thông, kệ kinh chút chút; còn bao Xuân Chuột, mài răng cắn đứt sợi Tình Mê!"*

Bất Đạt lắc đầu:

- Câu của tôi đã ghê gớm rồi mà câu của chú em còn siêu việt hơn. Đáng mặt Trạng Nguyên!

Liễu Minh gật đầu:

- Tôi thì dong cả hai ta đầu hàng! Đã chờ được ý đạo mà còn vui tươi, nhí nhảnh, khiêm tốn, trọng thanh, trọng hình, vận lưng... gì gì đủ cả. Bái phục, thật bái phục!

Nhà Sư nói:

- Cái ý ngộ nghĩnh kia là của Bất Ác, Thầy chỉ sắp xếp lại cho nó chỉnh thôi. Nói tóm lại là ai cũng có tứ, có cái riêng cả. Thầy rất vui! Thôi bây giờ lấy giấy bút, Thầy viết cho.

Thế là một lát sau, cả ba câu đối được treo lên. Tiền đường sáng hẳn. Chừng hơn mười giờ lan nở hoa cũng được mang ra trang hoàng cho thêm phần hương sắc, thanh nhã và vui tươi.

*

Đâu đó xong xuôi, mọi người quây quần lại xung quanh chiếc bàn nhỏ kê ở tiền đường. Họ ăn mứt gừng, uống trà và đàm đạo.

Nhà Sư nói:

- Năm qua các con đã tỏ ra nhiều kiên nhẫn, chịu đựng, vừa học hành tu niệm, vừa gian khổ lao tác. Việc nào cũng gặt hái được ít nhiều thành quả. Tuy nhiên, đó chưa phải là điều đáng để hành diện, tự hào. Bây giờ các con hãy tự nhận xét về mình để Thầy nghe xem nào!

Chú này ngộ chú kia. Lát sau, Bất Đạt nói:

- Bạch Thầy, con chưa được cái chi cả. Con còn nhiều nóng nảy và cầu thả, đôi khi lại còn cãi cọ lời thôi với huynh đệ. Nói tóm là con chưa làm chủ được mình, chưa thật sự chánh niệm và tỉnh giác.

Liễu Minh nói:

- Con cũng vậy, ham ăn mê ngủ là cái bệnh của con!

- Con mới là người tệ nhất! Ham ăn mê ngủ cũng có, lười biếng cầu thả cũng có. Học hành thì tâm trí đề đầu đầu. Làm việc thì cố làm cho xong để đi chơi, để mà treo võng nằm làm thơ, nghe chim hót, ngắm nhìn cây lá trời mây... Bạch Thầy, không biết đến kiếp nào con mới bằng được hai chú!

Nhà Sư cười hiền lành:

- Không sao! Các con ai cũng nhìn ra được mình, thấy được mình, vậy là quý rồi. Bây giờ các con tự phê bình lẫn nhau, Thầy làm chủ tọa:

Bất Ác nhanh nhẩu:

- Bạch Thầy, cho con bình trước, phê sau.

- Được rồi - Nhà Sư gật - con cứ bình phê một cách thẳng thắn, nhưng phải ôn hòa và xây dựng.

Bất Ác "ạ" lớn tiếng rồi nhìn chú Liễu Minh, nói:

- Chú Liễu Minh thiệt tốt, bao giờ chú ấy cũng làm hết việc chứ không làm hết giờ. Việc gì nặng nhọc là chú tình nguyện làm mà không bao giờ cầu nhau, gặt gồng. Con học hành có chỗ nào không biết, chú ấy sẵn sàng chỉ vẽ một cách hoan hỷ và rất kiên nhẫn. Chú không dám phá ô môi, không dám đốt đồng rác khi thấy có nhiều côn trùng, sâu kiến vì lòng dạ của chú ấy từ bi. Chú ấy lại tìm cách bênh vực con khi bị chú Bất Đạt áp chế...

Bất Đạt nói móc:

- Vậy cho nên chú mới nói thương, mới nói tốt!

Bất Ác nói:

- Không phải vậy, em chỉ nói sự thật. Còn đây là tính xấu của chú Liễu Minh, em cứ nói ra mà không sợ chú ấy giận đâu! Này nhé, áo quần chú ấy bao giờ cũng giặt rất sạch sẽ, là ủi rất thẳng thớm. Lại nữa, chú rửa mặt mắt mười lăm phút! Chú ấy rửa tay mắt đúng năm phút hai giây! Chú ấy cắt giữa móng tay, móng chân mắt hết y chang mười phút mười lăm giây! Giường chiếu, mùng mền của chú ấy ai đụng đến, xô lệch, nhàu nát đi là chú ấy không nói gì nhưng lẳng lẳng sắp xếp, đôi khi mang đi giặt, ủi lại! Thế đấy, sạch sẽ ngăn nắp vừa thôi chứ, tính tươm quá ai mà chịu cho thấu.

Nhà Sư tùm tùm cười hỏi Liễu Minh :

- Con có sạch sẽ, sửa soạn nhiều quá như vậy không con?

Liễu Minh cúi đầu đáp:

- Dạ có! Nhưng Bất Ác làm sao mà tính chính xác cả phút, cả giây?

Bất Ác nói:

- Em "canh" đồng hồ! Có nhiều lần em tính rồi em ghi vào sổ hẳn hoi!

Bất Đạt góp ý:

- Cái tốt cái xấu của chú Liễu Minh, đồng ý là Bất Ác nhận xét rất chính xác. Bây giờ đến tôi, mong chú em cố gắng khách quan cho.

Bất Ác cười hề hề:

- Chú ấy à? Tôi nói cái xấu của chú trước, đồng ý không?

- Đồng ý!

- Này nhé! Thứ nhất, chú vun một đồng rác vừa khô vừa tươi, chú đốt rồi hô: "Nam mô vô ý chúng sanh hóa kiếp cho mau, Bồ Tát Ma Ha Tát" - có hay không?

- Có!

- Thứ hai, chú phá một ổ mối rồi chú tụng: "sabbe satta không ra thì chết", có đúng như vậy không?

- Không chối được!

- Ngoài ra, làm cái gì là chú làm ào ào, cúp, cuốc, rựa gãy đều do một tay chú cả. Em bầy tảng đá rất nặng, chú đã không giúp một tay, lại còn nói: "Gắng làm cho có công đức, công đức ai này hưởng, tôi xen vào làm gì", có không?

- Đúng ngay bon!

- Phiền chú nấu cơm, một nhiều quá, chú đã không lượm, không vớt, lại còn hô: "Nam mô tế độ siêu sanh mỗi một Bồ Tát ơi là Bồ Tát", có không?

Bất Đạt phì cười:

- Đâu mà chú nhớ dai vậy?

- Sao không nhớ được! Nấu cơm, gạo chú không vo, nói để vậy cho có chất bổ, vi-ta-min gì đó! Lặt rau muống, rau má, chú rửa đại khái, lại còn nói: "Rồi cũng đất nước lửa gió cả chú em ơi! Tuệ Bát Nhã là bất cầu, bất tịnh mà", có không?

Bất Đạt cười hì hì:

- Tính xấu nhiều quá hè!

Bất Ác nói:

- Hôm nay, tôi phải "tố" chú, rồi tôi sẵn sàng để cho chú "tố" tôi sau. Bữa đi củi, khi dừng bên suối, chú bắt lên mấy con cá thiệt to, chú nói: "Làm một bữa canh hết sảy"! Chú bỏ mấy con cá trong bịch ni-lông, đổ vô chút nước rồi để bên hốc đá. Đến trưa, sực nhớ lại, chú vội vàng xuống thả cá ra, nhưng có hai con đã ngất ngư, có phải vậy không?

Bất Đạt xuội lơ:

- Giỡn chơi vậy mà, vô ý quên thôi! Vô ý là không có tội!

- Tâm chú muốn ăn, vô ý gì!

Liễu Minh ngăn lại:

- Thôi chú em, hãy nói những ưu điểm đi. Chú Bất Đạt nhiều ưu điểm lắm đấy!

Bất Ác nói:

- Ưu điểm của chú ấy thì em không nói, em ưa nói cái xấu của chú ấy thôi!

- Vậy tôi nói nhé!

- Chú nói đi! Em còn muốn "tố" chú ấy một hồi nữa!

Liễu Minh nhìn Bất Ác rồi cất giọng nghiêm trang:

- Tất cả công việc chùa, từ nhỏ đến lớn, từ trong ra ngoài, nếu không có tay chú Bất Đạt thì không xong đâu. Chú ấy mau mắn, nhậm lẹ, lời nói và hành động là một. Trí chú ấy lại sáng nữa, nên bao giờ góp bàn công chuyện cũng biến được việc nặng trở thành nhẹ, việc làm lâu trở thành mau. Còn học giáo pháp, bao giờ chú ấy cũng đưa ra được những câu hỏi bất ngờ, những kiến giải bất ngờ làm cho chúng ta thấy được bề sâu, bề rộng, bao quát vấn đề hơn. Nóng này, câu thả là cái bệnh thâm căn cố đế của chú ấy, nhưng chú ấy chưa làm gì hại mình, hại người. Chưa nghe chú ấy mắng chửi, đốp chát tay đôi với ai. Cái câu thả của chú ấy cũng chưa hề làm hư một công việc nào. Chữ viết của chú ấy xấu nhưng văn cú, câu kéo, chấm phẩy luôn luôn nghiêm túc, đàng hoàng, biểu hiện một cốt cách chững chạc, biết tự trọng và biết rõ sức học, sức tài của mình. Ngoài ra, mọi công việc ngoại giao khó khăn bên ngoài, như liên hệ chính quyền, thôn xóm, việc tiếp khách, ma chay, việc mua, việc bán... cái gì chúng ta cũng phải cậy nhờ chú ấy. Chú ấy biết cách nói, biết cách cười, biết xử sự, biết tấn thối, biết nói dịu dàng, biết nói cứng rắn .v.v.v... Quả là một tu sĩ khó kiếm, trong chúng ta không ai bằng chú ấy!

Nghĩ hơi một lát, Liễu Minh tiếp:

- Bạch Thầy! Chú Bất Đạt xứng đáng làm huynh trưởng của chúng con, đây là con nói thật lòng. Đức mà không có trí là nguý đức. Trí mà không có đức là tà trí. Cả đức cả trí chú ấy đều có đủ hơn chúng con.

Liễu Minh trình bày những ưu điểm sâu xa của Bát Đạt làm cho Bất Ác cũng lặng ngắt. Quả vậy, tầm vóc của Bát Đạt, Bất Ác chưa nhìn ra được.

Nhà Sư chậm rãi nói:

- Hồi nãy giờ các con chưa hề nói quá lời. Những phát biểu của các con khá toàn diện và sâu sắc. À, còn Bất Ác thì sao nhỉ?

Bất Ác lại mau mắn:

- Con thì nói làm gì! Điều xấu thì con nói rồi, còn điều tốt thì các chú ấy dành cả. Con còn bé dại, có lỗi lầm nào xin Thầy và chư huynh hỷ xả bỏ qua cho. Con đang còn *học ăn, học nói, học gói, học đùm mà!*

Nói thế xong chú cười toe toét. Nhà Sư cũng cười:

- Thôi, vậy là đủ. Bất Ác thế chứ biết nghe lời. Ăn chưa no, lo chưa tới, nhưng cũng không phải là kẻ cứng đầu. Tốt thì chưa thấy gì tốt, nhưng có nhiều cái khá, khá hơn những năm trước nhiều.

Bất Ác nở mũi:

- Chớ sao! Có tu thì có hơn chứ! Chỉ cần năm bảy kiếp nữa là em theo kịp mấy chú đấy! Đừng xem thường nghe!

Bát Đạt nhún vai:

- Không dám! Rùa chạy đua hơn thỏ là chuyện có thật rồi đấy!

*

Đốt hương, xông trầm, đánh ba hồi chuông gia trì thì văng vẳng từ xóm làng bên dưới, tiếng pháo nổ đưa lên nghe rõ mồn một. Cả bốn thầy trò tụng kinh trong khung cảnh vắng lặng, thiêng liêng...

Lát sau họ cùng ngồi quây quần trở lại, bây giờ là dưới tượng Phật. Nhà Sư ngồi kiết già yên tĩnh. Các chú lần lượt đánh lễ chúc thọ, chúc sức khỏe, chúc năm mới. Nhà Sư cất giọng từ hòa:

- Thôi, chúc vãn về khách sáo như vậy mà làm gì. Thế gian họ chúc nhau như vậy quá nhiều rồi. Tài sắc lợi danh mọi người họ cần, còn chúng ta không cần. Phúc lộc thọ cuộc đời này họ mơ ước, còn chúng ta xem chúng như đóm hoa, như bọt nước,... vậy thôi! Là tu sĩ, chúng ta sẽ chúc nhau như thế nào cho hợp với Đạo, cho hợp với giáo pháp, các con, ai biết?

Bát Đạt nói:

- Con thì chúc mau thoát khỏi khổ thôi!

Liễu Minh tiếp:

- Con thì cầu chúc sao cho khỏi rơi vào bốn ác cảnh.

Bất Ác góp ý mình:

- Con thì cầu chúc được làm người có phước hữu lậu vừa phải, có chánh kiến và trí tuệ để tu tập thêm nữa.

Nhà Sư gật đầu:

- Rứa là đúng! Thầy hài lòng vì các con đã không thốt lên những lời nguyện to lớn, những câu chúc rỗng không chữ nghĩa. Thoát khổ không đã vĩ đại rồi; khỏi rơi vào bốn ác đạo là nhập vào dòng Thánh rồi, làm người có trí tuệ là đã thấy Pháp rồi. Phát nguyện nhỏ dễ thực hiện, mà được cái nhỏ là đã hàm tàng cái lớn. Ví dụ trong năm qua, chúng ta đã trải qua vô vàn khó khăn, nghịch cảnh, cả tinh thần lẫn vật chất, nên đêm giao thừa, Thầy đã tặng cho các con mỗi người một chữ "nhẫn" mà thôi. Trong chữ "nhẫn", nó đầy đủ nhiều đức hạnh khác, năng sanh những thiện pháp khác,... các con còn nhớ không?

- Dạ, chúng con nhớ - cả ba cùng đáp - và năm qua chúng con đã lấy Nhẫn làm đầu!

Nhà Sư đứng dậy, bước tới bước lui rồi nói:

- Năm qua, Thầy không biết các con đã dụng tâm về chữ "nhẫn" đó như thế nào, nhưng quả các con đã Nhẫn hơn mấy năm trước. Thầy lưu ý các con một điều, Nhẫn, nhưng bên trong phải vắng lặng, phải tịnh định, hoặc là bên trong phải có từ, phải có xả. Thiệu định, từ, xả các con sẽ bị xung đột bởi tham và sân. Các con có biết không?

- Xin Thầy cho ví dụ.

Nhà Sư nghĩ ngợi một lúc:

- À, các con có khi nào để ý con thần lẫn nằm lặng lẽ để rình chụp mồi không? Nó nằm yên, rất kiên nhẫn, rất nhẫn nại. Các con có để ý con mèo nằm thu lu trong bóng tối từ giờ này sang giờ khác để chờ bắt chuột không? Nhẫn của con thần lẫn, của con mèo là để chờ đợi mồi ăn của chúng ở trước mặt. Vậy, ví dụ như Liễu Minh, tâm niệm nhẫn nại là để mong cầu một an vui phía trước, một phần thưởng nào đó trong tương lai, thì coi chừng Nhẫn ấy là do sự điều động của tâm tham, là Nhẫn của mèo, của thần lẫn, liệu chừng đấy!

Liễu Minh không nóng mà toát mồ hôi, vì đúng cái Nhẫn ấy là Nhẫn của chú!

Nhà Sư lại quay qua Bất Đạt:

- Con à, một người yếu đuối nọ đánh không lại kẻ si nhục mình, anh ta cúi đầu lặng thinh, nhẫn chịu. Bà hàng thịt chửi mắng không lại bà hàng cá, nên bằm gan tím ruột nuốt hận vào lòng. Kẻ yếu đuối kia có cơ hội sẽ rù đồng bọn trả thù. Bà hàng thịt kia có cơ hội sẽ nói xóc, nói hai lưỡi, nói đâm thọc, nói cay chua đối với bà hàng cá. Nhẫn của hai bà đó là do tâm sân: Nhẫn mà cố dẫn lại cái tức khí, nuốt cái nhục vào lòng. Nhẫn ấy có lúc sẽ bùng vỡ. Bất Đạt con! Năm qua con có Nhẫn như vậy không?

Bất Đạt ngồi chết trân, đáp lí nhí:

- Dạ, có ạ!

Nhà Sư cười nhẹ:

- Thầy nói rộng thêm một chút nữa. Nhẫn mà chấp tướng, Nhẫn mà thấy mình còn Nhẫn - ấy là Nhẫn của hữu vi, của nhân quả, của bán ngã. Các loại Nhẫn này thường bị điều động bởi tham hoặc sân. Vậy tốt nhất, đúng nhất, là khi Nhẫn, bên trong phải có định, có từ, có xả nhằm để hóa giải nó. Rốt ráo là phải Nhẫn với tâm Vô Ngã. Chăng hay các con đã thấy chưa?

Bất Ác la lên:

- Thật kinh khiếp! Đúng với tâm con hết tron! Con thấy rồi!

Liễu Minh và Bất Đạt thì lặng lẽ đưa mắt nhìn nhau, cả hai đều không ngờ cái bản ngã nó nguy trang, nó núp bóng sâu kín như vậy!

Như đọc được ý nghĩ của Liễu Minh và Bất Đạt, Nhà Sư nói tiếp:

- Không phải chỉ có nhân nhục là nguy trang của bản ngã, mà các pháp môn tu khác cũng y như thế.

Có kẻ bỏ thí mà như đầu tư một số tiền để mai sau nhận được món lãi hậu hĩ. Có kẻ giữ giới như đánh đổi một khổ hạnh để tương lai hưởng phước vật chất vô tận ở cõi trời. Có kẻ tham thiền là vì cõi người không thỏa mãn được dục vọng của họ. Với các kiểu tu ấy, với các tâm niệm ấy, đằng sau đều có ẩn bóng đáng ma quỷ, đều do tham, sân, si, xúi giục. Như vậy, ngay sự tu hành mà cũng có kẻ do tham, sân, si mà tu, chớ không phải ai tu cũng tâm cầu xả ly, giải thoát cả đâu!

Nhà Sư lại nhỏ giọng:

- Các con ạ! Tu hành là chuyện rất khó! Hãy thường trực nhìn ngắm tâm niệm của mình. Một chút sơ suất, một chút thiếu chính trực, tinh giác là Ma Vương nó trà trộn vào ngay; nó sẽ biến mình, biến hộ, khua môi múa mép rất tài tình. Nó mang những nhãn hiệu, những nhân danh, những chữ nghĩa rất là tôn quý, rất là cao đẹp, rất là thánh thiện. Nào là hạnh nguyện, nào là lợi ích chúng sanh, nào là xả kỷ vị tha.v.v... Đây là con dao hai lưỡi, là tâm địa hai mặt, là cà-sa với áo giấy lẫn lộn, là đi trên lưỡi dao cạo, là thiên đường và địa ngục, là *khác chỗ về nhưng chung một đường*... Giữa biển lửa ấy, thỉnh thoảng cũng có một đóa hoa sen trời lên, nhưng dễ bị sóng đánh dập trôi đi. Vậy tốt nhất là hãy bước ra khỏi chúng, các con cứ thâm lặng thiên lý độc hành, không để lại dấu chân, không men theo những lối mòn có sẵn, không tương nhượng bằng hiệu, không đội trên đầu những vương miện thế gian... Sáng suốt và định tĩnh từng bước một, hai chân phải dò dẫm từng tí, nhờ vậy, cái gai nào đâm là các con biết ngay, rồi từ từ mà gỡ. Lối đi ấy an toàn hơn các con ạ! Thầy kinh nghiệm gai đâm chảy máu nhiều rồi! Các con hãy xem đây là những *lời chúc của Pháp* nhân dịp đầu năm mới này!

Nhà Sư im lặng đã lâu.

Bất Đạt cảm thán thốt lên như thơ:

- Ngọn gió hư vô đi ngang, cả trái đất đều lạnh buốt, Thầy à!

Liễu Minh nói:

- Giữa thế gian hữu vi, thật khó nhìn ra *chân tướng*.

Bất Ác nói:

- Bây giờ con mới hiểu "Phật nhất xích, ma nhất trượng" [Phật một thước, Ma một trượng].

Bất Đạt lại nói:

- Năm nay Thầy chưa *lì xì Pháp*.

Nhà Sư nói:

- Năm nay không cần! Thầy nhắc là các con nhớ thôi. Liễu Minh "tham" nhiều hơn "sân" nên lưu ý chuyện ăn, ngủ và cả việc sửa soạn quá nhiều cho cái thân! Bất Đạt "sân" nhiều hơn "tham", vậy nên coi chừng lửa đốt; phải tăng cường đội quân thiện pháp để canh gác thường xuyên, ấy là chánh niệm, tinh giác, tâm từ, tâm xả!

Hai chú đáp:

- Chúng con sẽ cố gắng!

Bất Ác không nghe:

- Hồi hôm đến giờ, Thầy dạy hai chú ấy thôi, Thầy không dạy gì cho con cả.

Nhà Sư cười:

- Sao lại không dạy? Tự con phải biết chứ! Chú thì tham nhiều, chú thì sân nhiều, còn con thì tham, sân, si đều nhiều cả, bằng cả hai chú ấy cộng lại! Có phải chính con đã từng thú nhận như vậy không?

Bất Ác phụng phịu:

- Nhưng con chỉ muốn Thầy dạy riêng cho con một câu thôi!

- Được rồi - Nhà Sư nói - vậy nghe cho kỹ đây: "*Hãy quán tham, sân, si như thực tướng!*"

- Chết chưa? Bất Đạt nói - Thầy dạy chú cao siêu hơn chúng tôi đấy!

Bất Ác le lưỡi:

- Khó cũng ráng mà nuốt, nuốt nhưng mà có định, có từ, có xả - chứ không như ai kia là con thần lẩn, ai nọ như bà bán thịt!

Mọi người cùng cười vui.

Trà, mứt, kẹo đã hầu tần. Ngoài trời đã ứng sáng.

Liễu Minh chợt hỏi:

- Bạch Thầy, những người bồ thí, giữ giới mong hưởng phước các cảnh trời không được sao?

- Được, nhưng phước hữu vi quá nhiều dễ bị mê đắm, dễ quên đường về!

- Còn tham thiền, mong đắc định không được sao?

- Được, nhưng vào được định dễ sinh chấp thủ, khó bước ra. Lại nữa, đắc định thường phát sanh thêm những năng lực thần thông, phép lạ, nên dễ sa ngã bởi danh và lợi lúc nào chẳng hay. Đề-Bà-Đạt-Đa đắc định, đắc ngũ thông nhưng ô nhiễm chưa tận trừ nên phàm tâm nổi lên, đã một thời phá hoại giáo hội, bị quả địa ngục rút, con không nhớ sao?

Bất Đạt nói:

- Phải hướng đến vô tham, vô sân, vô si, giác ngộ, giải thoát mới khỏi rơi vào tà đạo.

Nhà Sư gật đầu:

- Đúng vậy, các con đã thông suốt mọi lẽ.

Những nghi nan đã được giải đáp. Con đường trước mặt đã phong quang, rộng rãi thênh thang. Ba chú chợt như bất gặp một mùa xuân vĩnh cửu vừa chào đời!

-ooOoo-

[Đầu trang](#) | [Mục lục](#) | [01](#) | [02](#) | [03](#) | [04](#) | [05](#)

*Chân thành cảm ơn Tỳ kheo Giới Đức và Tỳ kheo Tuệ Tâm đã gửi tặng bản vi tính
(Bình Anson, tháng 01-2003)*

[[Trở về trang Thư Mục](#)]

updated: 10-03-2003